

grasmaand
1996 nr 2

meer ovver

MEDDO

Historisch interessante gegevens over de buurtschap Meddo.
Periodieke uitgave in opdracht en onder redactie van de werkgroep "Meddo's Verleden"

Inhoud:

1. Van de redactie

- a. Het nieuwe beeldmerk behorend bij "meer ovver Meddo".
- b. Aanvullingen en correcties op eventuele drukfouten en/of verkeerde vermeldingen in het boek Meddo II.

2. **"Een terugblik in de tijd"** een artikel van gemeentearchivaris Peter Meerdink. Aan de hand van een 7-tal oude landkaarten krijgen we uitleg over hoe Meddo er in vroeger tijden moet hebben uitgezien.

3. "Markante figuren" (1e deel)

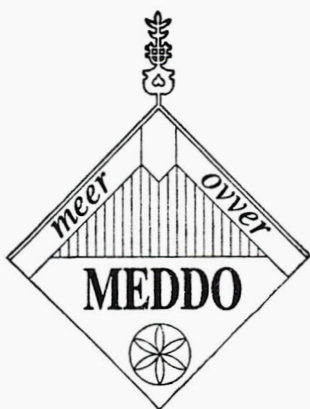
In deze serie wordt met een bekend versje herinnerd aan de Kommiezen uit de jaren '20. Bovendien wordt een gedeelte van de trekkende bevolking van Meddo genoemd, d.w.z. de mensen die tijdens hun zwerftochten slechts af en toe Meddo aandeden. Daarnaast zijn er dan nog twee "vaste" bewoners die stellig ook bij iedereen bekend zijn geweest.

4. "Is dat neet...?"

Door naarstig spuurwerk van mw. M.Tadema-Overkamp en haar broer H.V. Overkamp zijn een groot aantal jongelui op de foto herkend en genoemd. En uiteraard is er de tweede foto met vragen waarop u hopenlijk de juiste antwoorden kunt en wilt geven.

Van de redactie

Een nieuw logo

Het tijdschrift (en daarmee ook de werkgroep) "Meer over Meddo" heeft door middel van een beeldmerk of logo een herkenbaar gezicht gekregen. Uit een aantal stijlvolle ontwerpen, gemaakt door Han Tannemaat, is tenslotte dit vignet gekozen: een vierkant op zijn punt, voorstellend een gestileerde gevel met windveren. In die windveren en onderin de ruit de naam van het periodiek "meer over Meddo" en bovenop een geveltopteken, "d'n tip" genaamd. Onderin de punt van de ruit zit dan nog een "zunnerad". Veel boerderijen in Meddo hebben nog zo'n gevel-

topteken en/of een zonnerad als versiering.

Zoals de titel van het bekende boekje van Wim Scholtz terecht luidt: "'t heurt bij 't hoes", zo hoort dit ook een beetje bij Meddo hopen we. Met veel dank aan de ontwerper Han Tannemaat, neemt Meer over Meddo dit graag in gebruik!

Rectificaties

De heer Luiting laat weten dat op blz. 19 (midden) in zijn artikel over de Buurse ("Meer over Meddo" nr.1), moet staan:

Jan Hendrik Maas, de in 1826 geboren zoon van Gerrit Jan Maas en Janna Geertruid Damkot, trouwt in 1848 met Josiena Willemina Lomans en vertrekt naar de Slippe.

Berendina Willemina Maas, de in 1820 geboren dochter van Gerrit Jan Maas en Janna Geertruid Damkot, trouwt in 1842 met de in 1817 geboren Jan Hendrik Maas (zoon van Jan Hendrik Maas en Berendina Hoebink) van het erve Maas; zij volgen op het erve Buurse op.

Het verzoek om onjuistheden of onvolkomenheden te vermelden, die in het boek Meddo deel II zijn terechtgekomen, zijn een aantal reacties binnengekomen.

Hieronder volgen de - hier en daar wat ingekorte - wijzigingen en/of aanvullingen.

Aanvullingen:

omslagfoto voorzijde: zicht op Meddo vanaf de Gelderesch met boerderij De Slippe huisnr. 163.

omslagfoto achterzijde:

linksboven: *boerderij "Bouwlust" huisnr.107*

linksonder: *boerderij "Groot Oostendorp" huisnr. 82*

rechtsboven: *boerderij "Ros" huisnr. 17*

rechtsonder: *boerderij "Walvaart" huisnr. 103*

Blz. 8:

de kaart dateert van 1858

Wijzigingen:

blz. 31:

regel 26 van boerderij De Kooy wordt: gedurende een 15-tal jaren wonen er dan T.Boezewinkel en echtgen. H.Slagman waarna in 1896 Jan. W.Slagman en echtgen. W.J.Hiddink op de boerderij komen.

blz. 35:

laatste regel van Hoebink, huisnr.16 wordt gewijzigd in: verkoopt de boerderij Hoebink in 1994 aan F. van Zuidam.

blz. 57:

laatste regel van Burink, huisnr. 35 behoort bij Tolkamp huisnr.36.

blz. 69:

bewoner/eigenaar van De Braak is J.W. Abbink

blz. 75:

laatste beide regels kunnen vervallen

blz. 77:

eerste regel onder St. Janshoeve behoort bij Maria Hoeve

blz. 84:

de foto is van boerderij Lammerdinkbosch nr. 56

blz. 85

de foto is van boerderij Lammerdinkhuisje nr. 55

blz. 98:

regel 7 behoort bij Brengers huisnr. 64

blz.103:

Molenaarshuis nr. 69: eigenaar is A.E.M.Severt en de bewoners zijn G.J.Hoog Antink en A.E.M.Severt.

blz.118:

regel 8 wordt: en zijn de bekende grote vrachtwagens met het logo "Gebr. Raben", welke tot dan toe het vervoer verzorgden, verdwenen en vervangen door eigen vervoer.

blz.125:

laatste regel van Nieuw Crayon, huisnr. 84 behoort bij de bungalow van huisnr. 84-1

blz.139:

in blok boerderij Gr.Esselink: in 1988 huisnr. 95 i.p.v. Beitelweg 95.

blz.159:

boerderij Hoenink huisnr. 105: eigenaar A.J.ten Dolle op grond in erfpacht van diakonie der N.H.Gemeente.

blz.253:

Rospas nhuisnr. 186-1 bewoner/eigenaar J.W.Pennings; de naam van de echtgenote van B. Pennings is E.A. Faska.

blz.257:

van boerderij Nijweide wordt in 1985 het achterhuis verbouwd in opdracht van W.Bergsma in plaats van G.Bergsma.

blz.265:

de boerderij Elshof nr.198 wordt gebouwd i.o.v. B.W. Oonk Keveskamp nr. 200. De eerste bewoner Grevers overlijdt in 1972 en mw. Grevers-Oonk vertrekt naar het bejaardenhuis. Nadat de woning in 1962 is gesplitst in twee wooneenheden wonen tot 1976 ook H.Stemerding en G.Hoenink op de Elshof. In 1976 koopt J.A.J.Zieverink (huisnr.199) de boerderij, formeel als bedrijfswoning bij de stal. In 1988 wordt de stal en Elshof voor de helft eigendom van B.W.H.Oonk en in 1995 komen beide weer in bezit van Zieverink.

blz.268:

in regel 17 wordt schoenmaker bedoeld i.p.v. kleermaker.

blz.269:

regel 4 e.v. wordt: in 1967 wordt een bungalow gebouwd met huisnr. 200a waarin het echtpaar G.Oonk- Boeijink gaat wonen. In 1995 trekken zoon W.Oonk en echtgen. A.Vervelde - die het bedrijf in 1970 overnemen - hierin tot 1996 wanneer zij naar Makkinga (Fr.) vertrekken. De bungalow met 35 a. grond wordt verkocht.

blz.271:

In 1980 wordt de boerderij Keveskamp nr. 200 verbouwd en neemt fam. Oonk-Vervelde er zijn intrek. De ouders, echtp. G. Oonk-Boeijink gaat naar de bungalow. In 1995 verkoopt Oonk de boerderij met 1.6 ha. grond aan mw. M.Huysse en vertrekken Gé en Erna Oonk naar Makkinga (Fr.).

blz.271:

Lichtmishutte, huisnr. 201 bewoner/eigenaar fam. E. te Koppele - A.Oonk. In 1883 koopt G.J.Oonk, klompenmaker op Keveskamp (huisnr.200) voor 1626 gulden de Lichtmishutte. Zoon J.B.J. Oonk neemt het in 1920 over en na zijn overlijden in 1943 wordt neef G.J.Oonk de eigenaar. Hij verkoopt het geheel in 1956 aan zijn broer G.W.Oonk (huisnr.200) die het in 1980 verkoopt aan zijn zoon B.W.H.Oonk, die de - inmiddels tot burgerwoning verbouwde - Hutte in 1989 verkoopt aan zijn dochter A.Oonk, gehuwd met E. te Koppele. De bewoners fam. G. te Lindert wonen er van 1950 tot 1988.

blz.276:

regel 19 wordt a.v. aangevuld: na vertrek van Joh.Wolterink koopt Joh. Renskers het boerderijtje Beijershuusken van de Gelderesch.

blz.284:

de 5e regel van onder, onder blok Wormskamp behoort bij boerderij Weijenboom, huisnr.211.

blz.301:

de kleurenfoto met het onderschrift Zimmelt, dient als onderschrift te hebben "Geessink".

blz.318:

in de laatste regel van boerderij Scholtenhuis huisnr.234 is de medebewoner Th. Bakker i.p.v. H.Bakker

blz.347:

nr.188 huisnaam Nijweide ligt aan Lemmensweg 1
nr.188a (geen huisnaam) ligt aan Beijersdiek 4

Een terugblik in de tijd -

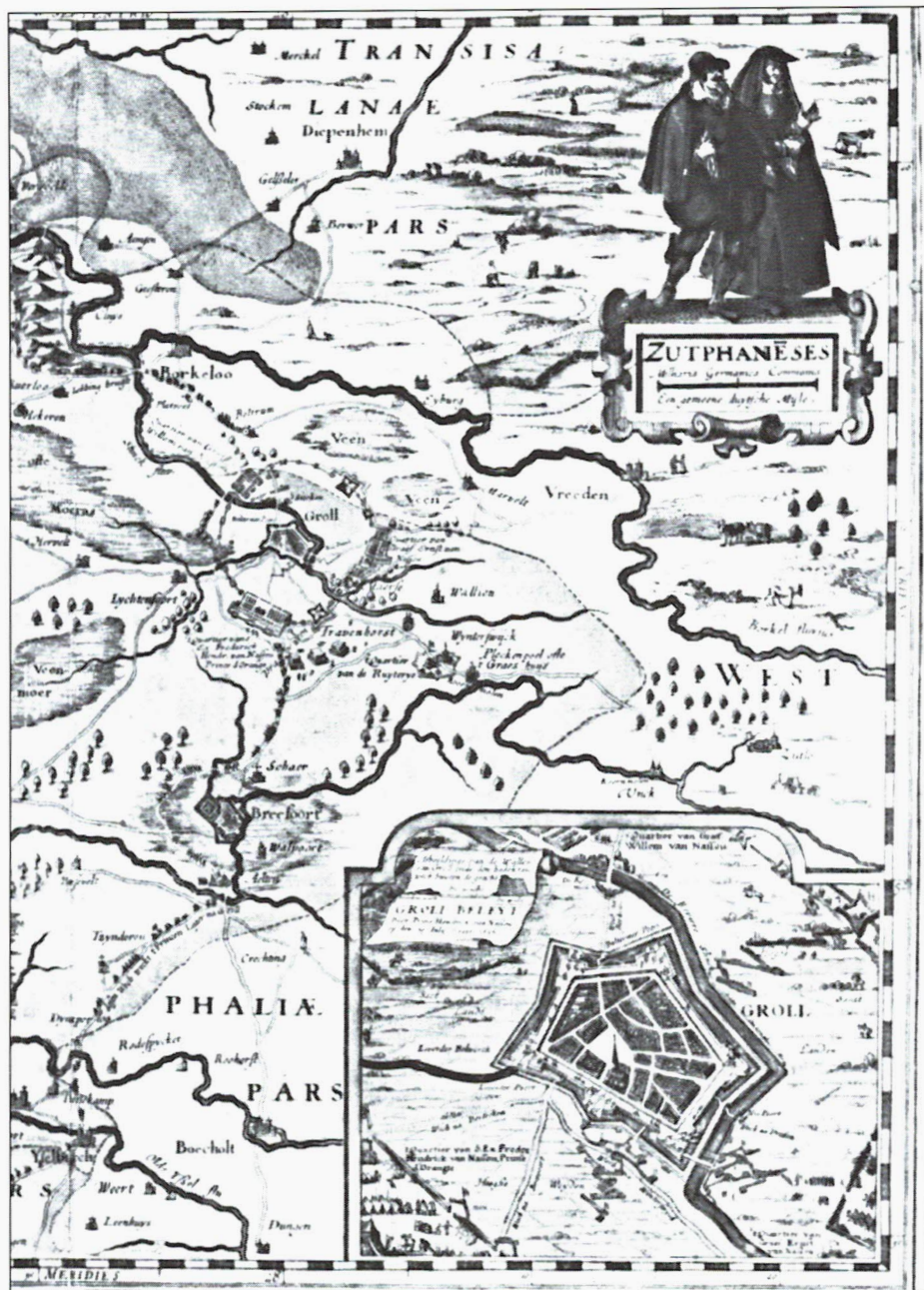
Meddo gezien door de ogen van een 17e eeuwse landmeter.

Wie belangstelling heeft voor de geschiedenis van de eigen streek, vraagt zich onwillekeurig wel eens af, hoe zijn naaste omgeving er in vroeger tijden uitzag. Zo'n zoektocht naar gegevens omtrent verdwenen situaties en omstandigheden voert dan soms aan de hand van boeken en archiefstukken terug naar toen. Oude foto's kunnen daarbij een terugblik in de tijd verschaffen tot ongeveer halverwege de vorige eeuw. Een interessante informatiebron vormen de topografische kollekties van archieven, musea en wetenschappelijke bibliotheken. Afbeeldingen van Meddose onderwerpen uit een verder verleden zijn er in tekening, prent of schilderij helaas nauwelijks te vinden. Behalve foto's en prenten zijn er echter ook oude plattegronden en kaarten te raadplegen. Er zijn handgetekende zg. manuscriptkaarten en gedrukte kaarten, zwartwit of ingekleurd, zowel losbladig als gebundeld in boekvorm.

Zoekend naar oude kaarten van Meddo, is het van belang te weten, dat het kerspel Winterswijk tot 1795 deel uitmaakte van de heerlijkheid Bredevoort en staatkundig behoorde tot het graafschap of kwartier van Zutphen in het voormalige hertogdom Gelre. De oudste bekende kaarten van deze gebieden stammen uit de 16e eeuw. Eén van de kartografen, die destijds in de Gelderse kontreien werkzaam was, is Jacob van Deventer. Als koninklijk geograaf in dienst van Karel de Vijfde vervaardigde hij in 1543 een kaart van het zojuist veroverde Gelre. Hij was de eerste, die daarbij te werk ging aan de hand van eigen terreinmetingen. In onze naaste omgeving maakte hij plattegronden van de vestingsteden Bredevoort en Groenlo. Zijn kollega en tijdgenoot Christiaan sGroten vervaardigde in 1570 een kaart van de hertogdommen Gelre en Kleef, waarop ook onze regio is aangegeven. De topografische informatie, die de landkaarten uit deze tijd bieden, is nog tamelijk summier. Slechts globaal werd de ligging van steden en dorpen en de loop van rivieren en beken aangegeven.

In 1617 verscheen in Amsterdam de eerste Nederlandse atlas, het kaartboek "Germania Inferior" van Pieter van den Keere. De daarin opgenomen kaart van het graafschap Zutphen toont van onze regio ongeveer het geschetste beeld. Tussen Winterswijk en Groenlo zijn alleen de Slinge en enkele havezaten ingetekend. De lege plekken op de kaart zijn decoratief opgevuld met schetsjes van bossen, vee en reizigers. Vijf jaar later kwamen de koperen drukplaten van dit kaartboek in handen van Claes Janszoon Visscher, destijds een bekende maker van kaarten van belegeringen. Hij werkte ze bij door toevoeging van details zoals wegen, venen en molens. Omstreeks 1650 gaf Visscher een aardige variant van bovengenoemde kaart uit, waarin hij de belegering van Groenlo in 1627 beeldend weergaf.[1]

Deze kaart laat nog geen details van Meddo zien, maar wel een stukje vaderlandse geschiedenis, dat zich aan de rand van de buurtschap afspeelde en destijds het leven van de Meddose ingezetenen ongetwijfeld danig in beroering bracht. De aandachtige kijker ziet in beeld gebracht, hoe het Staatse leger langs

[1] C. Visscher, ca 1650. Kaart van het Graafschap Zutphen; detail. Foto: coll. Meddo's Verleden.

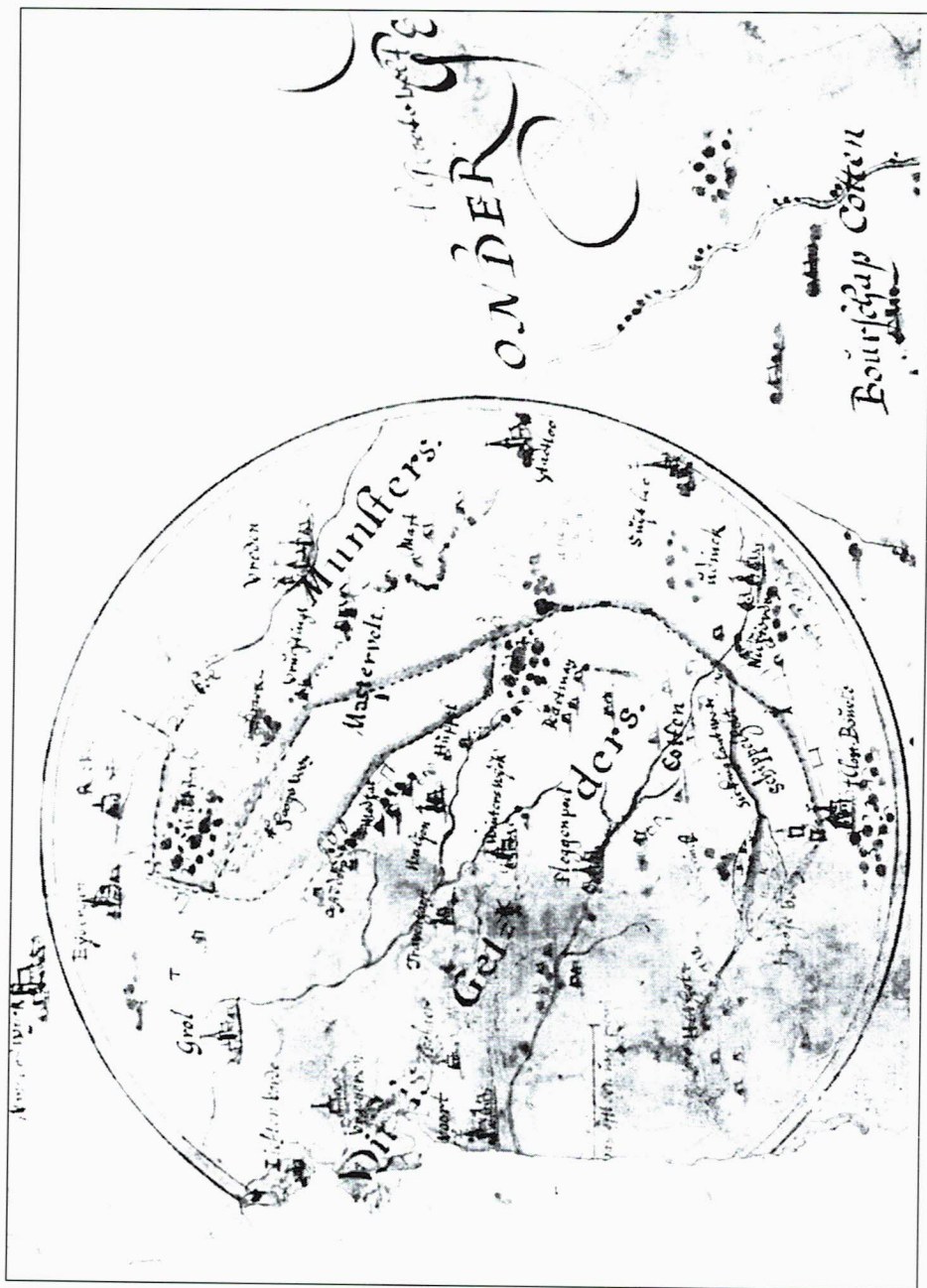
Bredevoort en het klooster Schaer optrekt naar Grolle. Het kaartbeeld was destijds vermoedelijk al niet meer in overeenstemming met de toenmalige werkelijkheid. De afbeelding van Bredevoort is namelijk gebaseerd op de plattegrond, die Jacob van Deventer omstreeks 1550 maakte. Anno 1627 echter waren de wallen rond het stadje al grotendeels vervangen door moderne ster-vormige vestingwerken. Ten tijde van het ter perse gaan van de kaart rond 1650 bestond overigens ook het Bredevoortse kasteel niet meer, dat enkele jaren tevoren door een explosie van de aardbodem was verdwenen.

Een aardige weergave van het kerspel Winterswijk en omstreken in de 17e eeuw is te vinden op één der kaarten van het Gelders-Munsterse grensgebied, die zich bevinden in het Rijksarchief te Arnhem. De maker van deze kaarten, Nicolaes van Geelkercken, werd in 1628 door de Staten van Gelderland belast met de vervaardiging van kaarten voor een officiële Gelderse geschied- en landbeschrijving, de 'Historia Gelrica'. Hij volbracht dit blijkbaar naar tevredenheid, want enkele jaren later werd hij door zijn opdrachtgevers aangesteld als beëdigd landmeter. In die hoedanigheid werd hij in 1631 naar Winterswijk gezonden om de Gelders-Munsterse grens in kaart te brengen. De aanleiding daartoe was een al sedert generaties slepend konflikt over de rechten op de woeste gronden aan weerszijden van de landsgrens. Deze waren onverdeeld en werden door de boeren uit de omliggende buurtschappen gemeenschap pelijk gebruikt. Voor alle betrokkenen waren ze van economisch belang. Men maaide er plaggen voor de potstal, om er naderhand het bouwland mee te bemesten, haalde er turf en hout en weidde er het vee. Zolang de streek dun bevolkt was, had men daarbij weinig hinder van elkaar ondervonden.

Al ruim honderd jaar lang waren er echter regelmatig terugkerende ruzies geweest tussen boeren in de Winterswijkse buurtschappen Meddo, Huppel en Ratum met die uit de Munsterse kerspelen Südlohn en Vreden over zekere delen van het Hoge Meddose of Zwiibroekse veen en het Masterveld. Wat begonnen was als een eenvoudige ruzie over de aanwezigheid van andermans vee op een bepaalde plek, of een in beslag genomen voer plaggen of turf, kon soms danig uit de hand lopen. De Gelderse en Munsterse overheden hoopten dit soort kwesties uit de wereld te helpen, door het verloop van de landsgrens in kaart te brengen en te markeren. Elk van de belanghebbende partijen zag die grens uiteraard het liefst zo ver mogelijk verlegd naar buurmans kant. Aldus ontstond een omstreden gebied, ingeklemd tussen de Gelderse en de Munsterse weergave van het grensverloop. Van Geelkercken nam in één van zijn kaarten van het gebied een medaillon met een verkleind overzicht van het gehele kerspel Winterswijk op. [2]

In het midden van de cirkel zien we het dorp liggen en noordelijk daarvan 'Medhae' en Oostendorp, dat blijkbaar als een afzonderlijke buurt werd beschouwd. De betwiste grensstrook is duidelijk omljnd.

In maart 1631 wandelde onze landmeter met Munsterse afgevaardigden door het Masterveld naar Meddo, waarbij de heren hem hun interpretatie van de grens aanwezen, lopende door het 'Speckenslat' naar 'Keverskamp'. Vandaar ging het op de 'Ilgoersmaet' aan, met een bocht naar de Hanenbult en dan verder op het

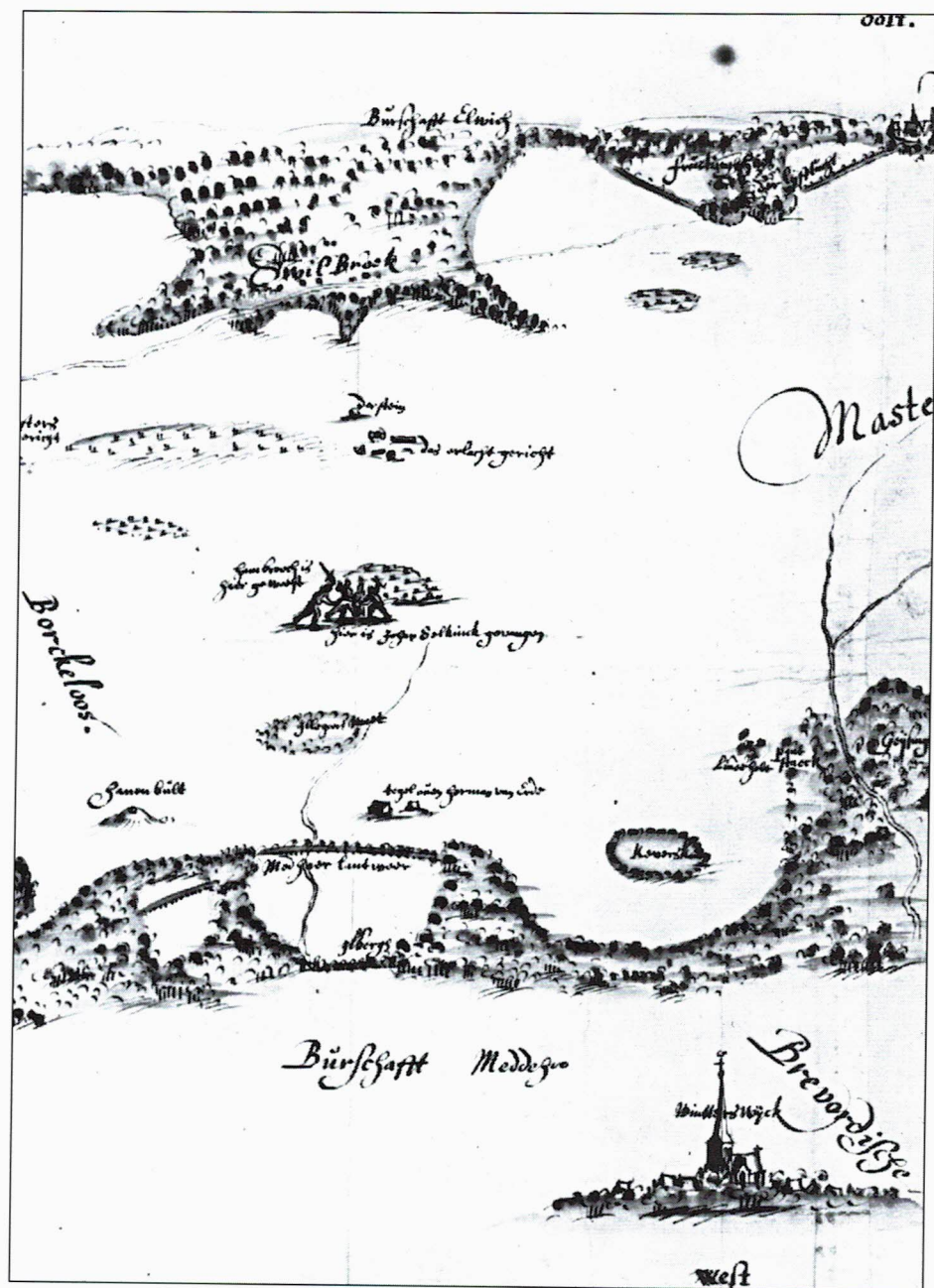

[2] N. van Geelkercken, 1631. Kaart van de Gelders-Munsterse grens in Woold/Kotten; detail. Foto: coll. Meddo's Verleden.

[3] N. van Geelkercken, 1631. Kaart van de Gelders-Munsterse grens in Meddo/Huppel/Ratum; detail.
Foto: coll. Meddo's Verleden.

[4] N. van Geelkercken, 1649. Kaart van de Mastermark.
Foto: coll. Meddo's Verleden.

Eibergse. De Huppelse en Meddose boeren vonden de Munsterse aanspraken natuurlijk maar uit de lucht gegrepen, want volgens hen liep de grens langs de radstaak in het Masterveld in de richting van boerderij Vruchtingh onder Vreden en dan naar een 'scheytsteen' bij een oude Gelderse terechtstellingsplaats aan de rand van het 'Midhase' veen. Op basis van de verzamelde gegevens tekende Van Geelkercken vervolgens een kaart, waarvan bijgaand het Meddose gedeelte is afgedrukt. [3]

Vanuit de linker bovenhoek lopen de lijnen van de beide grensversies uiteen. Hier lagen aan de rand van het 'Hooge Midhase veen' de Gelderse turfkuilen, waar volgens het bijschrift de boeren van Eibergen, Groenlo, Zwolle, Oostendorp en Meddo hun huisbrand haalden. Bij het veen stond toen reeds de bekende Hakensteen. Deze markeerde de grens van de heerlijkheden Borculo en Bredevoort, die vandaar via de Hanenbult langs Oostendarp liep. Overigens is Oostendarp hier aan de Zwolse zijde van die grens getekend! Als we het door Munster voorgestelde grensverloop beneden in beeld volgen van links naar rechts, dan ontdekken we behalve de Hanenbult, de panoven en boerderij Keveskamp, nog twee verdwenen boerderijen, 'Beetenslat' en 'Speckenslat' geheten. Aan de rechter zijde van de kaart ligt de grens met Huppel, die volgens overlevering lag bij 'den pantstaeck bij Geissinghbos'.

Van Geelkercken's activiteiten in het Winterswijkse grensgebied brachten misschien wel licht in de zaak, maar schijnbaar geen oplossing. Gedurende zijn loopbaan reisde hij meerdere malen vanuit zijn woonplaats Arnhem naar Winterswijk om voor de twistende partijen de kwestie nader in kaart te brengen. In 1649 verscheen de Gelderse landmeter opnieuw in het Masterveld, waar de Munsterse gekommitteerden hem één van hun eigen kaarten voorlegden, die hij nauwgezet kopieerde. [4]

Hierop staan aanschouwelijk vechtende boeren afgebeeld op de plek, waar volgens het bijschrift ene Johan Selkinck was gevangengenomen. Het veen is linksboven slechts met polletjes aangegeven. Ter ene zijde staat de galg van het Munsterse gericht. De radstaak van het Gelderse gericht aan de andere kant is omgehakt "ter oorsaecke dat het te nae stonde". In de afgebeelde brokstukken herkennen we nog het rad, waarop eertijds booswichten werden gemarteld en na terechtstelling als afschrikkend voorbeeld tentoongesteld. Beneden zien we de 'burschafft Meddehoo' en daarin behalve de bovengenoemde herkenningspunten de ticheloven van Herman van Eerden, boerderij Ilbergh en twee wallen van de 'Medhaer lantweer', die gespuis en ongedierte buiten de buurtschap moest houden.

Opvallend is, dat waar Van Geelkercken het steeds over 'Medhae' heeft, deze van oorsprong Munsterse kaart hier 'Meddehoo' vermeldt. Ter plaatse was deze laatste schrijfwijze nog tot omstreeks 1900 gangbaar. Reeds in 1320 werd de buurtschap in een Westfaalse oorkonde 'Medehoen' genoemd. Gezien de taalkundige verwantschap van de Westfaalse en Achterhoekse dialecten is het verleidelijk de op deze kaart gebruikte vorm als oorspronkelijk te beschouwen. De afwijkende schrijfwijze door Van Geelkercken zou dan kunnen berusten op een plaatselijke naamsvariant, of kunnen zijn beïnvloed door het dialect uit zijn geboortestreek. Zekerheid daaromtrent kunnen de naamkundigen ons echter niet geven. Wel is men het er over eens, dat de naam waarschijnlijk is samengesteld uit de oudnederlandse woorden 'mede', dat 'in het midden

[5] N. van Geelkercken, 1656. Kaart van de Gelders-Munsterse grens in Meddo/Huppel/Ratum; detail.
Foto: coll. Meddo's Verleden.

gelegen' betekende, en 'ho', waarmee een in laag land uitlopende hoge zandrug werd aangeduid.

Op deze kaart van 1649 staat de Zwilbroekse kapel uiteraard nog niet aangegeven. Pas drie jaar later verrees hier aan de Munsterse zijde van het veen een grenskerkje ten behoeve van de verdrukte katholieke geloofsgenoten in de aangrenzende Eibergse en Winterswijkse buurtschappen. Eén van Van Geelkercken's kaarten bevat een schetsje van de 'nieu cappel', dat waarschijnlijk wel niet helemaal natuurgetrouw zal zijn, maar toch een indruk geeft van het soort kerkje, dat er stond in april 1656, toen de landmeter nogmaals in onze streek zijn opmetingen verrichtte. [5]

Hij gebruikte daarbij de Vredense kerktoren en de Grolse ticheloven als meetpunten en benutte ook het silhouet van de kapel als bakken in het vlakke veenlandschap. Op zijn werkstuk tekende hij aan, dat de Hanenbult, de Hakensteen en de kapel op één lijn lagen. De katholieke inwoners van Meddo maakten op hun kerkgang naar Zwilbroek ongetwijfeld ook van deze bakens gebruik om in het verraderlijke veen hun richting te bepalen en niet van het pad te geraken. Tot aan het veen volgden zij de grens met de heerlijkheid Borculo langs het goed Oostendarp. Aan het einde van de Oostendarper diek gingen zij over een inmiddels hersteld pad naar de Hakensteen. Dit weggetje heette vroeger Kloppendiek en sluit aan op de gelijknamige veendijk aan Munsterse zijde, die naar de kapel leidt. Aan de linkerzijde van het afgebeelde deel van deze kaart uit 1656 is de hierboven al genoemde steenoven zichtbaar, die toebehoorde aan de stad Groenlo en gelegen was bij de Koerboom op Eibergen's grondgebied. Deze Grolse ticheloven leverde de stenen voor de bouw en het herstel en onderhoud van de stedelijke vestingwerken en gebouwen.

Aanleiding tot de vervaardiging van de kaart was de plaatsing van de eerste grenspalen. Voordien werd de grens gemarkeerd door stenen, bomen, kuilen en andere landschapselementen. Volgens het op de kaart bijgeschreven proces-verbaal werden in 1656 op de 4e juni ten overstaan van beide partijen eikehouten palen geplaatst langs de overeengekomen grens. Deze stonden onderling op een afstand van honderd roeden uit elkaar (wsch. Rijnlandse roeden à ca. 3,70 m.) en waren beurtelings gemerkt met het initiaal van Winterswijk of Vreden. Misschien was dit wel de laatste maal, dat Van Geelkercken in ons kerspel optrad, want drie maanden na de voltooiing van zijn werkzaamheden in het Hoge Meddose veen en het Masterveld overleed hij. De landsgrens in Meddo en Ratum markeerde aldus eigenlijk ook het begin en het einde van zijn loopbaan!

In de nalatenschap van deze Gelderse landmeter bevinden zich nog enkele andere interessante kaarten van Meddo. Uit hoofde van zijn functie verscheen hij ook diverse malen ter plaatse om situaties op papier vast te leggen op verzoek van het Bredevoortse gericht. Anno 1640 maakte hij in verband met een ruzie in de Poolserhook zo'n schetskaartje. [6]

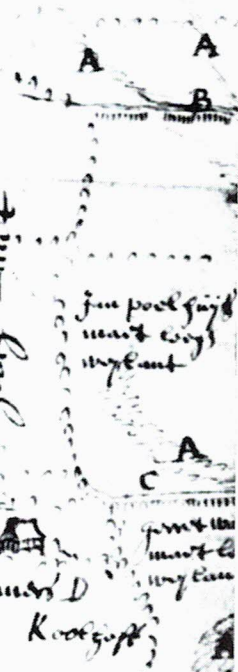
Hier zaten Jan Poelhuys en Gerrit Wanders elkaar in de haren vanwege wateroverlast. De situatie is met letters aangegeven en in een bijgeschreven proces-verbaal nader toegelicht.

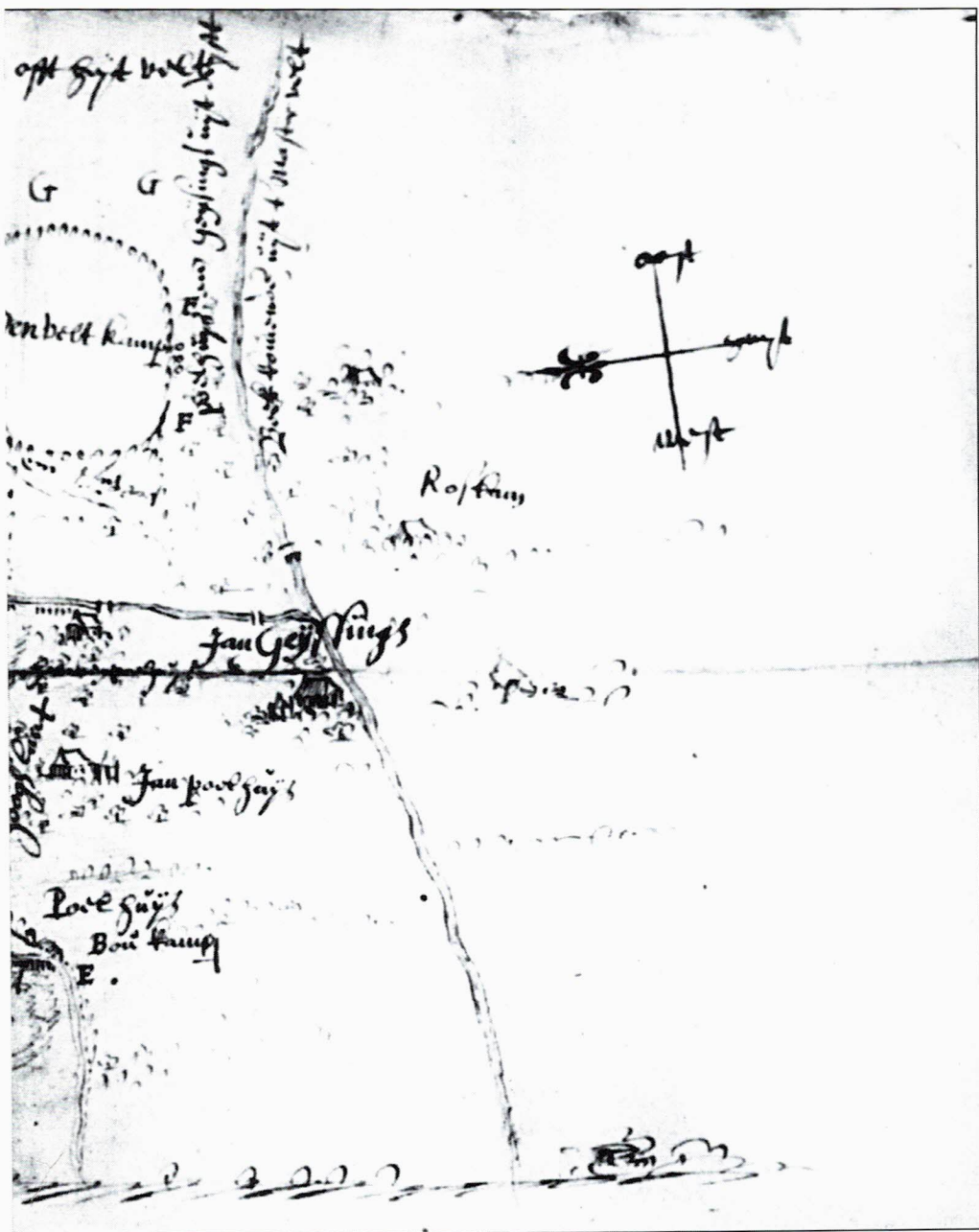
Volgens een verklaring van buurtgenoten had sinds mensenheugenis het overtollige water uit de veldgrond bij A zich een weg gezocht door de lage weiden tussen de boerderijen van beide partijen. De moestuin van Wanders bij D werd

F. C. M. S. E. N. T.

- A Hiet wet waer in de yachting is
- B is de wet daer is de waeromghe d'ijet
- C is de wet van die p'ere g'ant w'erde ouer
- D is g'ant waer is de g'ant
- E is de wet van die d'arke g'ant waer is de g'ant
- F is de wet van die waer is de g'ant waer is de g'ant
- G is de wet van die p'lagg' up g'ant

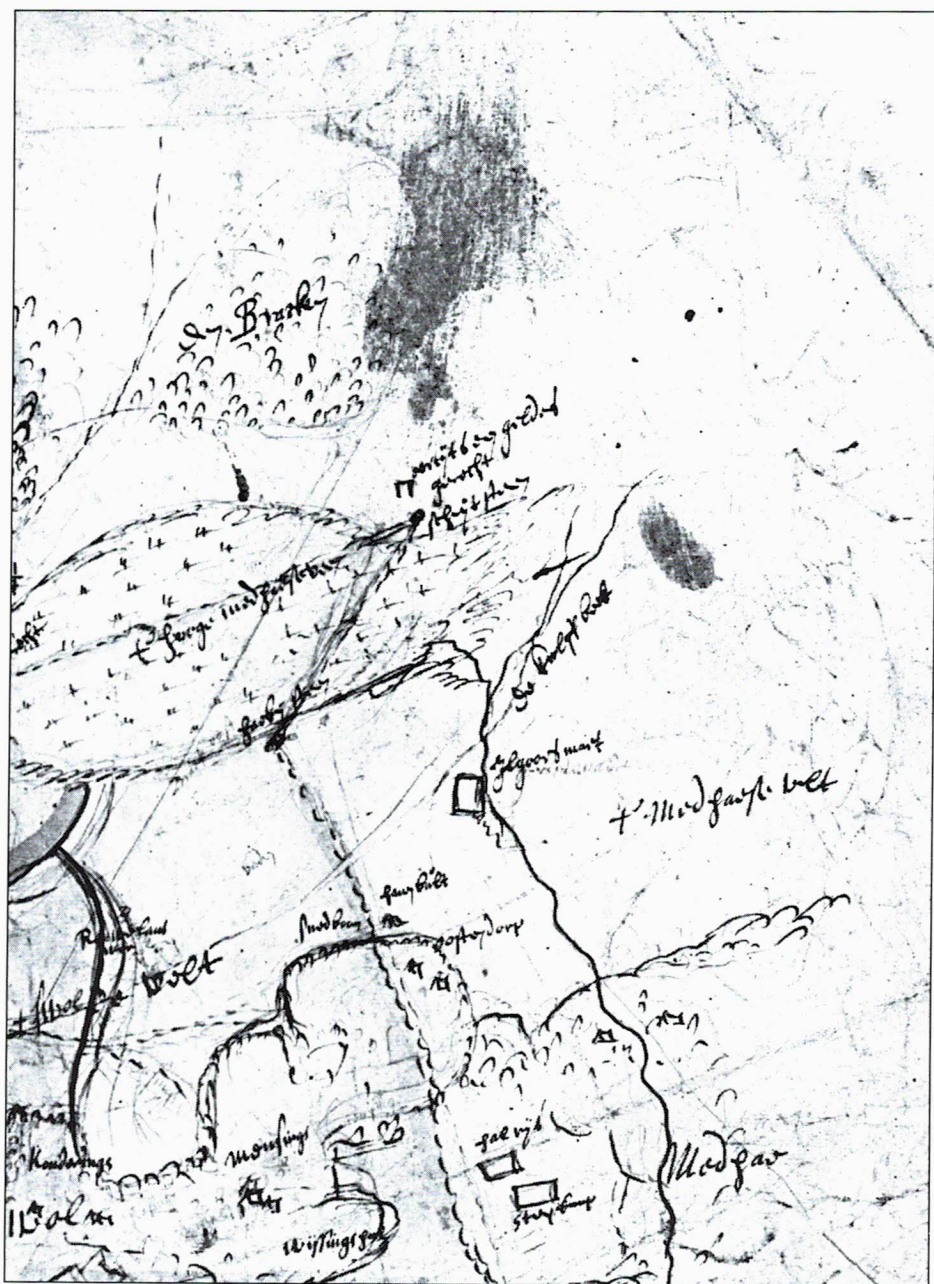
G'ant waer is de g'ant

[6] N. van Geelkercken, 1640. Kaart van de Poolserhook.
Foto: coll. Meddo's Verleden.

[7] N. van Geelkercken, 1640. Kaart van de grens tussen Meddo en Zwolle. Foto: coll. Meddo's Verleden.

daardoor te nat en daarom waren de beide buren aanvankelijk overeengekomen om op plek B een wal op te werpen. Na verloop van tijd had Wanders echter zelf een zodendijk aangelegd aan de oostzijde van zijn weide. Nu kreeg de sloot E teveel water, dat wegliep over Poelhuys' bouwland. Vijf jaar later diende de zaak nog steeds voor het gericht en blijkbaar is men er destijds niet uitgekomen, zodat deze situatie bijna driehonderdveertig jaar lang min of meer onveranderd bleef voortbestaan. Pas zo'n vijftien jaar geleden hebben de huidige bewoners van 'Wanders' en 'Poelhuis' voor gezamenlijke rekening ter plekke een nieuwe waterleiding laten graven!

Bijgaand tenslotte nog een aardige schets uit 1640, die vermoedelijk werd gemaakt in verband met een onderlinge kwestie, spelend aan de grens van de beide heerlijkheden Bredevoort en Borculo, liggend tussen de buurtschappen Meddo en Zwolle. [7]

Deze grens loopt als een onderbroken lijn vanaf de Hakensteen schuin naar beneden langs Oostendarp in de richting van de boerderijen Halle-riet en Steenkamp. Ter hoogte van de Hanenbult is een slagboom getekend, de 'Snedboom', waarschijnlijk genoemd naar de ligging op een grens of 'snede'. De officiële heerlijkheidsgrens doorsneet hier een uitloper van een bos, dat het goed Oostendarp omsloot. Ongeveer evenwijdig aan de grens slingerde zich ter linkerkant een landweer door het Zwolse veld. Aan de Winterswijkse kant van deze grens stroomt de 'Kulffbeek' door het 'Medhaese' veld. In de linker benedenhoek liggen de boerderijen Koenderingh en Mensingh in de buurtschap Zwolle.

Hiermee zijn we aan het einde gekomen van een kleine excursie door een deel van het zeventiende eeuwse Meddo. Tot besluit dient nog opgemerkt, dat het beeld van Meddo in vogelvlucht door de eeuwen heen zich niet altijd als een stripverhaal laat lezen. Vaak is de buurtschap slechts afgebeeld als onderdeel van een groter gebied, waarbij de schaal van de kaart bepalend is voor de details. Getekende kaarten kloppen niet altijd waar het verhoudingen betreft, maar geven aardige impressies. Uitgevers van gedrukte kaarten daarentegen werkten veel met stereotype symbolen ter aanduiding van dorpen, kastelen etc. en baseerden zich vaak op gegevens uit ouder werk van bekende kartografen, waardoor de weergegeven situaties niet overeenkomen met de toenmalige werkelijkheid. Pas in de vorige eeuw is daarin verandering gekomen, toen de eerste kadastrale kaarten en militaire stafkaarten verschenen, nauwkeuriger en betrouwbaarder dan de meeste van hun voorgangers. Wie echter met genoemde beperkingen rekening houdt kan aan de hand van historisch kaartmateriaal soms een kleine ontdekkingsreis door de tijd maken.

P. Meerdink, Gemeentearchief.

[1] Stedelijk Museum, Zutphen.

[2] Rijksarchief in Gelderland, Arnhem: archief Hof inv.nr. 4470; K nr. 29.

[3] Idem: archief Hof inv.nr. 4471-I; K nr. 30-3.

[4] Idem: archief Hof inv.nr. 4471-II; K nr. 45.

[5] Idem: archief Hof inv.nr. 4471-II; K nr. 48.

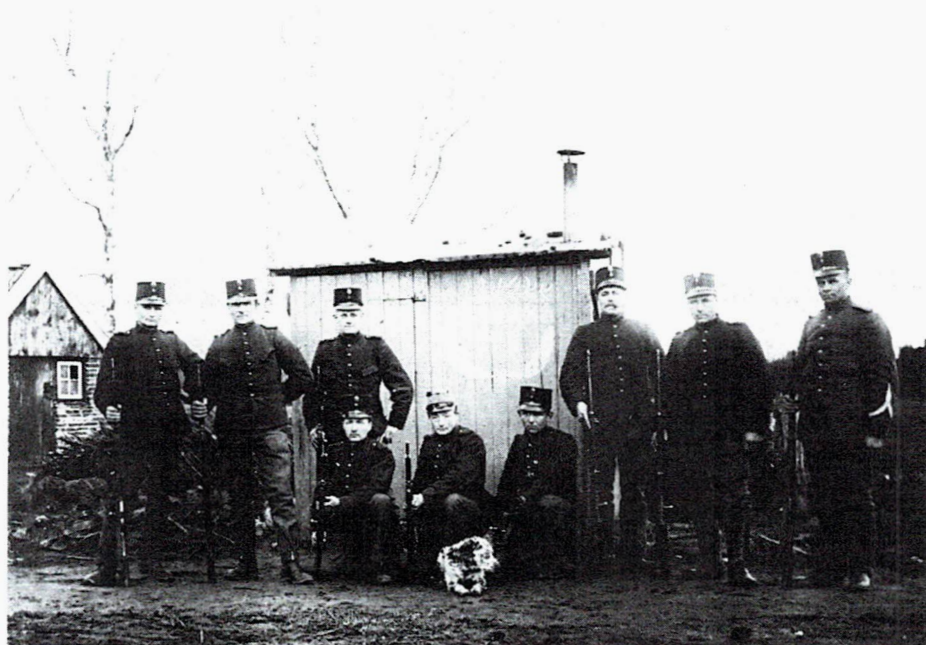
[6] Idem: archief Hof inv.nr. 5225 Civ. proces 1645 nr. 72; Alg. Kaartenverz. K nr. 856.

[7] Idem, kollektie Van Geelkercken, K nr. 57.

Markante figuren

Misschien niet direct markant, doch voor de oudere mensen uit Meddo beslist "bekend", zijn de **Kommiezen** van tijdens en na de eerste wereldoorlog. Als grensplaats krijgt Winterswijk en dus ook Meddo inkwartiering van jongemannen van elders die gedurende deze jaren onze grenzen - en vooral ook het smokkelen - in de gaten moeten houden. Omdat de Duitse mark zo snel devalueert is het voor Nederlanders aanlokkelijk om b.v. jenever in Duitsland te kopen en voor goed geld hier weer te verkopen. Helaas is tenslotte de mark zo weinig waard dat een briefje van 1000 mark als fooi kan worden gegeven. Door en over deze kommiezen zijn nog versjes bekend, die toentertijd door iedereen zijn gezongen. De heer H. ter Wordt en meerderen met hem herinneren zich deze:

In Meddo rond te stappen als kommies dat is zo fijn;
Je beleeft er nog eens bakken en hebt er heel veel gein!
Zo had je daar een Polman, in heel Meddo welbekend,
een hele sterke kerel en een reuzegoeie vent.
Geen "maaltje" kon er wezen of je vond hem in de zaal
en was hij soms afwezig, dan was het o, zo kaal.

*Grenswacht Meddo; 11 04 1915 (post schuin tegenover Molenaar Sellink)
Staannd v.l.n.r.: Vervelde, Wilterdink, Wiggers, ????????, Wassink en Flint
Knielend v.l.n.r.: Walvoort, Stemerdink, ????????*

refrein:

Meddo vergeet je nooit, Meddo vergeet je nooit!
Met je Dien, met je Sien, met je Leida en je Bet.
Met je feestjes en je bal,
op de daele en in de stal
met je reuzenpretjes en altijd even netjes!
Wij dronken koffie bij het vuur
en waren vriend van elke buur.
Meddo vergeet je nooit!

In het boek Meddo II is getracht de hoofdbewoners van alle boerderijen te vermelden. Er zijn echter ook personen die niet als "vaste bewoner" stonden ingeschreven doch wel bij velen bekend waren. Vooral de oudere Meddonaar zal zich deze mensen herinneren omdat ze een zwervend en trekkend bestaan leidden of omdat het een zogenaamd "volkstype" betrof. Bij deze laatste denken we aan Keet-Albert en Zworten-Aevert.

Onder het begrip "inwoners" van Meddo vallen niet meteen de "los-vaste" inwoners, die iedereen bij naam of toenaam gekend heeft: de zwervers of - de meest gangbare naam in die dagen - "schooiers" (bedelaars), hoewel ze lang niet allen bedelden.

*Grenswacht Meddo; 1914-'18
Ter herinnering aan de commandopost Meddo.
Namen zijn onbekend.*

Toch trekken in het begin van deze eeuw tot aan de tweede wereldoorlog deze mensen rond en overal en nergens hebben ze hun thuis. Ze leiden een “vrij” leven, komen en gaan op hun tijd en hebben een min of meer vaste stek die ze steeds weer opzoeken.

Soms is dat een boerderij waar ze overnachten en te eten krijgen. Zo'n adres doet dan jarenlang dienst en wordt kennelijk onderling doorgegeven. Het zijn in de regel de grotere boerderijen met enige schuren en andere bijgebouwen waar deze trekkende bevolking voor een nacht of langer gastvrijheid geniet. In Meddo zijn dat onder andere Sevink, Roerdink, de Hilde, Schurink, Roerdink, Stoltenborg en Groot Oostendarp.

Maar er zijn meer plaatsen die als woon- en verblijfplaats fungeren, zoals “de Beijersdennen” aan de Eibergseweg in Meddo. Dit is een stukje hoger gelegen grond, een zandbult waarop wat dennen groeien, met een altijd droge sloot, die ook nog vol droge bladeren ligt. Dit is jarenlang de vaste stek voor een aantal randfiguren van de maatschappij. Hun namen zijn niet precies bekend, maar meestal worden ze genoemd naar hun meest in 't oog lopende eigenschap.

Zo zijn er onder de rondtrekkenden de figuren als “**Lege-Frans**”, “**Olde Pa**”, “**t Snorrekaerlken**”, “**Peter Klompboer**”.

“**Schaele Truu**”, ook Schele Trien (Geesje) misschien wel de meest bekende figuur, verblijft in de Beijersdennen met haar beide mannen. Zij is gehuwd met Jan (Bongers?) en een medebewoner is Willem van Lier, een oud-koloniaal. Als vervoermiddel gebruikt Truu een hondekar, waarop ze zich, toegedekt met een dekzeil laat verplaatsen.

“**Peter Klompboer**” en Gieskes liggen vaak in het bosje van Hesselink (de Kappe) aan de Zwillbroekseweg waar nu de boerderij van Harry Schurink staat. “**Olde Pa**” is niet zo gediend van nieuwsgierige belangstelling! Wanneer hij langskomt en de mensen hun rug rechten om hem na te kijken, straft hij dat steevast af met: “Als ik vroeger aan 't werk was, dan werkte ik dóór...!” Maar Toebes-Bernard geeft lik op stuk en repliceert snedig: “Jommer, da-j d'r dan met oetesheid bunt...i-j hadden nog ne hóóp lieke können zetten!”

Misschien zouden deze mensen onder de categorie neringdoenden kunnen worden gerangschikt. In ieder geval zijn het “kleine zelfstandigen”. Hun bron van inkomsten bestaat uit het langs de deuren venten met allerlei kleine huishoudelijke en toiletartikelen: zoals garen en band, scharen, schoensmeer, kammetjes en spiegels en verder alles wat in een huishouding nodig is. De verdiensten daarvan worden benut voor eten en drinken.

Dit drinken is - met name in de uitwerking ervan - vaak het meest zichtbaar voor de omgeving.... Voor jenever of de andere, betere en dus duurere dranksoorten zijn de verdiensten meestal niet toereikend. Een veel goedkopere vervanging is gekookte spiritus en dit wordt dan ook vaak en rijkelijk door menigeen gedronken.

Door het gebruik van deze spiritus ontstaan er meermalen fikse heidebranden in Meddo.

Na de oorlog zijn deze kleurrijke volkstypes verdwenen. Het “beleid” van de Duitsers tijdens de oorlog met betrekking tot zigeuners en andere zwervenden

zal aan die verdwijning niet vreemd zijn! De mogelijkheid dat deze mensen in concentratiekampen om het leven zijn gekomen is dan ook niet denkbeeldig. Van één van hen, namelijk **“Lege-Frans”**, is bekend dat hij hier overlijdt en hij wordt op voorspraak van **“Sevink Gerrat”** op het kerkhof in Meddo begraven.

Dan zijn er de **“vaste”** bewoners van Meddo zoals:

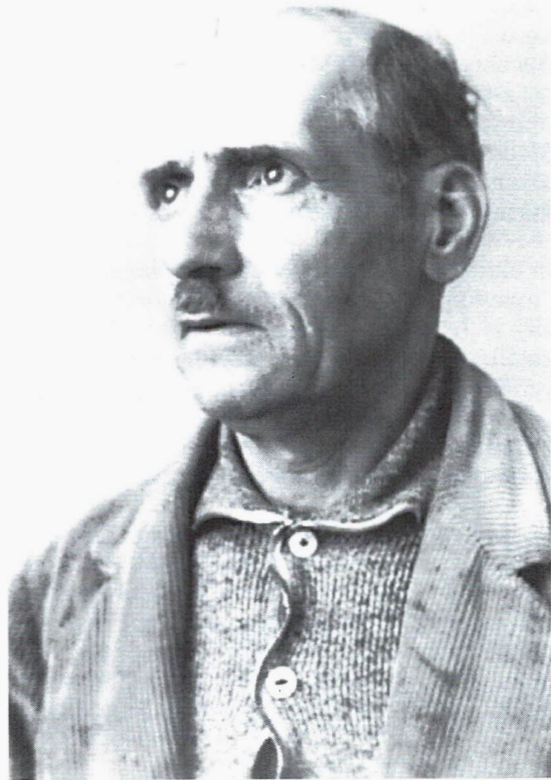
“Zworten-Aevert”

Na de eerste wereldoorlog verschijnt Everhardus Jansen aan de Eibergseweg. Hij komt uit Rijssen in Overijssel en is geboren op 1 sept. 1878 als zoon van een gegoede smid. Van hem wordt verteld, dat hij ooit vrouw en vijf kinderen verloren heeft aan de Spaanse griep, een ziekte die heel veel slachtoffers heeft gemaakt. Dat zou een verklaring kunnen zijn voor zijn kluizenaarsbestaan ver van de bewoonde wereld. De maatschappij wil hem niet of hij kan zich niet (meer) aan de gevestigde orde aanpassen, in ieder geval verkiest hij zijn eigen manier van leven.

Onder zijn bijnaam **“Zworten Aevert”** is hij in heel Meddo bekend. Die naam is misschien bepaald door zijn uiterlijk - groot, fors gebouwd, hij heeft zwart haar en een donker uiterlijk - maar mede ook door zijn kleding: hij draagt vaak een zwart manchester pak, met als kleurrijk contrast een rode zakdoek om z'n hals geknoopt.

In het begin woont hij in een soort hol met wat zeildoek erover. Later wordt hij van gemeentewege voorzien van een oude schaftkeet als woonruimte. Deze woning staat op de **“Illegoors bulten”** waarvan H. Tiggeloven van De Kok de eigenaar is.

Zijn middelen van bestaan? Stokken snijden van sprakelenhout (sporkel of vuilboom). Hendrik Esselink heeft meermalen met paard en wagen(!) een grotere partij voor hem weggebracht. Een zaak in Bredevoort koopt ze en

Evert Jansen

bewerkt ze tot wandelstokken. Verder vangt hij mollen om de velletjes te verkopen. In de jaren '20 brengen deze velletjes wel 10 à 12 cent per stuk op. En natuurlijk is hij een handig stroper en verdient wat met smokkelen. In de laatste oorlog sloopt hij het nog bruikbare materiaal van neergestorte vliegtuigen en verkoopt het voor een bedrag van bijna f 1000,- .

Wat betreft zijn maaltijden: eens per week haalt hij bij de slager snijafval, bestaande uit stukjes worst en restjes spek. De groente verbouwt hij voor een deel zelf. Brandhout sprokkelt hij in de bossen rondom zijn woning. Evenals de anderen is Evert niet wars van alcohol. Een klein bundeltje bankbiljetten houdt hij altijd in voorraad, de rest van zijn geld wordt met grote regelmaat aan Bacchus geofferd! Maar hier geen goedkope spiritus: "eerlijke" borrels moeten het zijn. Maar soms heeft hij - meestal bij Boer Barts - toch zijn innamecapaciteit overschat en wat teveel tot zich genomen. Dan vindt men hem langs de Meddoseweg, omdat volgens zijn zeggen, zijn fiets de dienst weigert.... Hij rekent erop, dat een langsrijdende boer met paard en wagen hem wel zal meenemen, wat inderdaad dan ook vaak gebeurt.

In oktober 1943 is er een aanhoudingsbevel tegen hem, maar hij ziet kans in de omgeving van Rijssen onder te duiken.

Hij is betrokken geweest bij het helpen ontluchten van neergeschoten geallieerde piloten. Ook weet hij een route en gebruikt die om te helpen bij het verder brengen van gevluchte Franse en andere krijgsgevangenen. Voorwaar géén ongevaarlijke bezigheid!

Of de drank hem misschien te loslippig heeft gemaakt en daardoor gevaarlijk voor anderen en dus ongeschikt voor dit werk?

Wanneer hij in de jaren '50, geplaagd door ouderdomskwalen, in Bredevoort in een tehuis moet worden opgenomen, is dit voor hem niet acceptabel en hij loopt weg. Maar ook de mensen in Winterswijk die hem daarna opvangen en verzorgen, kunnen zijn kwalen niet wegnemen. Iemand die een zó vrij leven heeft geleid, kan maar moeilijk aan regels wennen. Belemmerd te zijn in je bewegingsvrijheid - hetzij door muren hetzij door de onmacht van je eigen lichaam - betekent voor Zworten Avert dan ook al snel het einde van zijn leven.

“Keet-Albert”

Iemand die ook beschikt over een vaste woon- en verblijfplaats is Albert Mastenbroek. Hij is geboren op 3 juni 1861 te Zuidwolde. Hij is grondwerker, zijn geloofsovertuiging is Chr.Gereformeerd en hij woont op Meddo nr. 186 in een “keet”.

In de tijd omstreeks de eerste wereldoorlog rijdt er dagelijks een leemtrammetje van en naar de leemputten aan de Eibergseweg om leem te halen voor de steenfabriek van Overkamp. Ingeschreven als grondwerker, ligt het voor de hand dat hij bij dit werk betrokken is. Op de plek waar de leem het eerste is weggehaald, wordt voor de paarden van die tram een schuurtje neergezet. In 1928 wordt Albert ingeschreven in het Bev.register en vestigt hij zich in die, tot woning omgebouwde paardestal en vandaar zijn bijnaam “Keet-Albert”.

Hij verbouwt zijn eigen groente en verdient de kost met grondwerk, graven en schoonmaken van sloten egaliseren van ruwe terreinen. Hij woont en leeft wel heel afgezonderd. Het kleine slingerende kiezelpaadje naar zijn voordeur doet proper en gezellig aan. Ook binnen in zijn omgebouwde paardestal is het beslist schoon en helder. Zijn fiets - bij die afstanden een onmisbaar attribuut - is aan de zolder opgehangen om niet teveel ruimte in te nemen. Om hem heen is alles dan nog veldgebied. Zijn lijfspreuk is: “Ik heb van alles zat!” en zo leeft hij ook. Een wens van hem blijft: “Graag zou ik de minister van weer en wind eens willen spreken” en dat valt in zijn situatie te begrijpen.

In januari 1942 wordt Albert Mastenbroek opgenomen in het Rusthuis 't Wamelink aan de Kottenseweg en op 1 september van hetzelfde jaar overlijdt deze kleurrijke Meddonaar in het Algemeen Ziekenhuis te Winterswijk.

Albert Mastenbroek ("Keet Albert") als smokkelaar gepakt door een commies en een grenswachtsoldaat. (1914-'18).

Koffietijd voor Tinus Jansen en Gerrit Hijink op het aardappelland van boerderij "Beernink".

Gerard (J.G.) Stemerding zaait kunstmest.

*Jan de Vries. Knecht van de familie Vaags.
Met paard en kar op de grindweg in de "Gelderesch".*

Hendrik Stammers met het paard voor de hooischudder.

“Is dat neet...?”

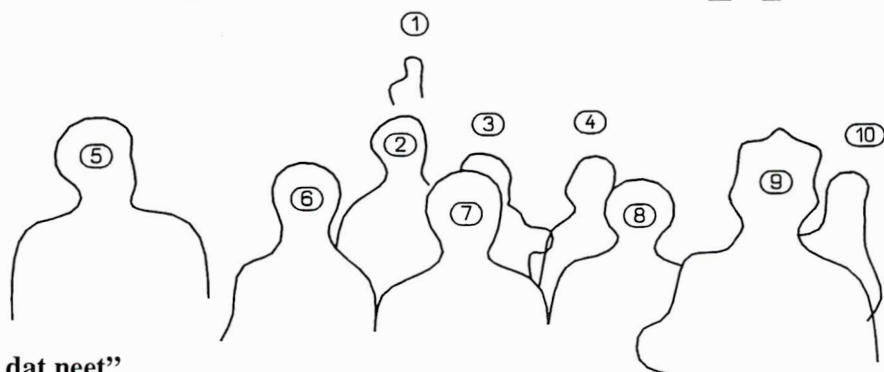
Deze vraag die gesteld is bij de foto uit Meer ovver Meddo nr.1, is zeer uitgebreid beantwoord. Mevr. M. Tadema-Overkamp en haar broer H.V. Overkamp hebben zich over de “koppen” gebogen en hieronder volgt het reslutaat van hun gezamenlijk speurwerk, waarvoor héél hartelijk dank!

De antwoorden zijn:

- 1 is Rika Tuinte
- 2 is Jan Toebes
- 3 is Theodoor Poelhuis (de Nier)
- 4 is Antoon Poelhuis (de Nier)
- 5 is Bernard Schurink (Spiekerman)
- 6 is (voorlopig nog) onbekend
- 7 is id.
- 8 is id.
- 9 is id.
- 10 is Rika Toebes
- 11 is Leida Toebes
- 12 is ?
- 13 is Grada Stammers
- 14 is Tony Stammers
- 15 is juffrouw Ubbink
- 16 is Gerard Schurink (Spiekerman)
- 17 is Grada Overkamp
- 18 is Dora Pierik
- 19 is Dineke Palm
- 20 is ?
- 21 is Anna Toebes
- 22 is Willem Spanjaard
- 23 is Hendrik Palm
- 24 is Johan Snijders
- 25 is Marie Overkamp
- 26 is Rika Schurink
- 27 is Willemien (?) Scholtz
- 28 is Toon Toebes
- 29 is Anna Pierik
- 30 is ?
- 31 is juffrouw De Boer
- 32 is Albert Oonk (Hobbenakke)?
- 33 is Annie Schurink
- 34 is Grada Pierik
- 35 is Marie Spiekker
- 36 is Trui Pierik
- 37 is Johan Renskers
- 38 is meester Veldhuis

Mocht iemand zich herinnereren wie de onbekenden zijn van de “open” nrs., kan dit alsnog meedelen aan de redactie.

“Is dat neet”

Uiteraard is hier weer een “nieuwe” oude-foto-met-vraag.

Het Staring Instituut te Doetinchem stuurde ons een prachtige Nieuwjaarskaart met behalve de beste wensen ook het onderschrift:

De “**ni-jjaorwinners**” op pad in 1938 (Meddo-Winterswijk)

We zien hier 9 kinderen (waarschijnlijk uit dezelfde naoberschap) met hun zakdoeken (géén plastic tassen!) al flink gevuld onderweg. Achter hen rijdt nauwelijks zichtbaar een kar of wagen met voerman. De vraag is natuurlijk weer wie van u kan vertellen

- wie deze kinderen zijn
- wie de voerman is en
- wáár de foto is genomen

Met behulp van de “schaduwfoto” hieronder ziet u de kopjes genummerd, zodat u namen aan de nummers kunt koppelen.

Bij voorbaat dank voor uw hulp!

(Colofon:)

“MEER OVVER **MEDDO**” verschijnt 1 á 2 keer per jaar
en is een uitgave van de
Werkgroep “Meddo’s Verleden”

Redaktie en administratie: secr. Van Eerdenweg 9
7104 BJ Winterswijk/Meddo
telefoon: (0543) -569236

De abonnementsprijs bedraagt
f 5,00 per geleverd exemplaar, te voldoen door storting op
bankrek.nr. 37.12.28.697.
t.n.v. “Meddo’s Verleden”
te Winterswijk.
Losse nummers *f* 6,50

Vignet “Meer ovver Meddo”: ontwerp Han Tannemaat
Omslagfoto: Geldereschweg omstreeks 1930
met aan de voorzijde woonhuis Sellink met de molen
en achterzijde bedrijfsgebouwen A.B.T.B.
(coll. Meddo’s Verleden)

I.S.S.N. 1382 - 7995